

سازمان دامپزشکی کشور
معاونت بهداشتی و پیشگیری

دفتر نظارت بر بهداشت عمومی

دستورالعمل اجرایی

ضوابط فنی بهداشتی و مقررات صدور پروانه بهداشتی
استخرهای مزارع دو منظوره
پرورش ماهیان سردآبی - کشاورزی

دستورالعمل اجرائی فوق به استناد قانون سازمان دامپزشکی کشور - مصوب ۱۳۵۰ و آئین نامه اجرائی نظارت بهداشتی دامپزشکی - مصوب ۱۳۸۷، برای تعیین «ضوابط فنی بهداشتی و مقررات صدور/تمدید پروانه بهداشتی تاسیس/بهره برداری استخرهای مزارع دو منظوره پرورش ماهیان سردآبی - کشاورزی» تدوین شده است. مدیران کل محترم دامپزشکی استان ها ملزم به نظارت بر حسن اجرای این دستورالعمل می باشند.

آدرس: تهران، خیابان ولی عصر، دوراهی یوسف آباد، ابتدای خیابان سید جمال الدین اسدآبادی، ساختمان سازمان دامپزشکی کشور، طبقه ششم، دفتر نظارت بر بهداشت عمومی
تلفن: ۸۸۹۶۲۳۸۰ - ۸۸۹۵۰۸۷۶
دورنویس: ۸۸۹۶۲۳۹۲ - ۸۸۹۵۷۲۵۲

WWW. IVO.Org.ir : پایگاه اینترنتی
IVOPublichealth @ IVO.Org.ir : پست الکترونیکی

فهرست

ضوابط فنی بهداشتی و مقررات صدور پروانه بهداشتی
استخرهای مزارع دو منظوره پرورش ماهیان سردآبی - کشاورزی

۱	مقدمه
۱	محل و موقعیت
۲	ظرفیت/ زمین / فواصل
۲	میزان آب مورد نیاز
۳	طرح و نقشه
۳	تاسیسات اصلی
۵	تاسیسات جانبی
۶	ویژگی های منبع آبی
۸	ضوابط و مقررات صدور پروانه بهداشتی استخرهای مزارع دو منظوره
۱۰	پیوست: فرم بازدید از مزرعه برای صدور / تمدید پروانه بهداشتی بهره برداری

دستورالعمل ۱۳۹۰/۴۳/۱۲ دامپزشکی

ماده ۱۹ و آئین نامه اجرایی ماده ۱۹	قوانین و مقررات نظام دامداری کشور
مواد ۳ و آئین نامه اجرایی ماده ۱۹	تاسیس هر نوع دامداری از لحاظ اجرای مقررات بهداشتی و قرنطینه ای موکول به تحصیل پروانه از سازمان دامپزشکی کشور می باشد و ماموران انتظامی مکلفند به تقاضای سازمان دامپزشکی کشور ادامه کار دامداری های بدون پروانه یا دامداری هایی که پروانه آنها لغو گردیده است جلوگیری نمایند. ضوابط و شرایط تحصیل پروانه برای عموم لازم الاجرا است.
ماده ۱۰ آیین نامه اجرایی نظارت بهداشتی دامپزشکی	تاسیس و بهره برداری محل ها و اماکن موضوع ماده (۲) این آیین نامه توسط بخش های دولتی ، وابسته به دولت، بخش خصوصی و یا تعاونی مستلزم اخذ پروانه بهداشتی تاسیس و بهره برداری از سازمان دامپزشکی کشور ، با رعایت کلیه دستورالعمل ها و ضوابط بهداشتی می باشد. کلیه دستگاه های صادر کننده پروانه های تاسیس و بهره برداری محل ها و اماکن موضوع ماده (۲) این آیین نامه موظفند قبل از صدور هرگونه مجوز، پروانه بهداشتی صادره از سوی سازمان را از اشخاص متقاضی پروانه تاسیس و بهره برداری مطالبه نمایند.

مدیرکل محترم دامپزشکی استان

با سلام و احترام

با عنایت به قانون سازمان دامپزشکی کشور - مصوب ۱۳۵۰ و آئین نامه اجرایی نظارت بهداشتی دامپزشکی مصوب ۱۳۸۷ و ضرورت صدور پروانه بهداشتی به منظور اعمال کنترل و نظارت بهداشتی بر استخرهای مزارع دو منظوره پرورش ماهیان سردآبی - کشاورزی ، بدینوسیله دستورالعمل اجرایی « ضوابط فنی بهداشتی و مقررات صدور پروانه بهداشتی استخرهای مزارع دو منظوره پرورش ماهیان سردآبی - کشاورزی» که با همکاری دفتر بهداشت و مبارزه با بیماری های آبیان تدوین شده است جهت استحضار و نظارت بر حسن اجرا ارسال می شود .

ضمنا متن کامل این دستورالعمل مشتمل بر ۹ صفحه به همراه فرم بازدید جهت صدور / تمدید پروانه بهداشتی بهره برداری این گونه مزارع در پایگاه اطلاع رسانی سازمان دامپزشکی کشور به آدرس « www.ivo.org.ir » قابل دسترسی است.

دکتر هادی تیرانی
مدیرکل دفتر نظارت بر بهداشت عمومی

سازمان دامپزشکی کشور

●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●

نام دستورالعمل : ضوابط فنی بهداشتی و مقررات صدور پروانه بهداشتی استخرهای مزارع دو منظوره پرورش ماهیان سردآبی-کشاورزی

تهیه و تنظیم : دفتر نظارت بر بهداشت عمومی

با همکاری دفتر بهداشت و مبارزه با بیماری های آبیان

با اهتمام : ۱- دکتر هادی تیرانی - ۲- دکتر کاظم عبدی - ۳- دکتر رامین پورزاهدی - ۴- دکتر امیر رئوفی - ۴- دکتر هید خانقاهی - ۵- دکتر عباس عباسی

۲- ظرفیت :

حداقل ظرفیت نگهداری ماهی در استخرهای مزارع دو منظوره کشاورزی ، یک تن و حداکثر ظرفیت بسته به نوع طرح ارائه شده ، مساحت ، حجم آب قابل نگهداری و استفاده و یا عدم استفاده از تکنولوژی نوین صنعت آبیاری متفاوت می باشد .

یادآوری : در طرح های تیپ پرورش آبزیان سردابی ، بطور معمول هر متر مربع برای نگهداری ۲۰ کیلو گرم ماهی در نظر گرفته می شود (به عنوان مثال یک مزرعه با ظرفیت ۲ تن به ۱۰۰ متر مربع مساحت مفید استخر جهت پرورش نیاز دارد) که در صورت استفاده از تکنولوژی های نوین ، میزان ظرفیت پس از بررسی طرح ارائه شده از سوی متقاضی در کمیته های علمی - تخصصی مربوطه محاسبه و تعیین می شود . در این صورت ظرفیت تا ۷۰ کیلوگرم در متر مربع قابل افزایش خواهد بود و تاسیسات و تجهیزات باید به مشابه مزارع پرورش ماهیان سردابی متداول (مستقل) ایجاد گردد .

۳- زمین

زمین مورد نیاز برای استخرهای پرورش دو منظوره، به میزان آب برداشتی روزانه برای کشاورزی ، مساحت و ظرفیت نگهداری آب و نیز طرح ارائه شده ، بستگی دارد .

۴- فواصل :

رعایت حریم بهداشتی با سایر اماکن دامی و صنایع وابسته به دام و نیز با سایر واحدهای صنعتی و مراکز خدماتی به مشابه مزارع پرورش ماهیان سردابی متداول / مستقل (موضوع بخشنامه ۵/۴۶۳۸ - ۱۳۸۸/۶/۲۲) الزامی است .

۵- میزان آب مورد نیاز

۵.۱. با توجه به ارتفاع از سطح دریا و دمای آب به ازای هر ۱۰۰ کیلوگرم تولید ماهی سردابی ، نیاز به ۰/۷ تا یک لیتر در ثانیه آب جاری می باشد.

تبصره : میزان نیاز آب با توجه به طرح توجیهی ارائه شده محاسبه خواهد شد.

۵.۲. در صورتی که منابع آب ، چشمه یا قنات باشد ، ترجیحاً آب بایستی به صورت ثقلی وارد استخرها گردد و در صورتی که منابع آب در سطحی پائین تر از سطح زمین باشد ، باید از پمپ های قوی الکتریکی (الکتروپمپ) جهت مکش آب استفاده شود.

۲.۲. کانال ورودی آب در مناطقی که محل گذر انسان و حیوان و نیز خطر ریزش کوه یا رانش زمین است ،

بایستی سرپوشیده باشد.

۳- شبکه های آب رسانی :

شبکه های آب رسانی باید آب مورد نیاز هر یک از بخش های مرکز را با کیفیت مناسب تامین نماید. لوله های انتقال آب و همچنین شیرها از جنس مناسب باشد تا در اثر تماس مستمر با آب دچار خوردگی و زنگ زدگی نشوند.

تبصره- به منظور جلوگیری از مسمومیت ماهی ، استفاده از کانال و لوله های انتقال آب و همچنین شیرهایی که از جنس گالوانیزه بوده یا زنگ زده شده باشند، ممنوع می باشد.

۴- دریچه های ورود و خروج آب (طرح تیپ) :

دریچه های ورود و خروج آب (در طرح تیپ) بایستی دارای شرایط زیر باشد :

۴.۱. ورودی و خروجی بایستی به گونه ای باشد که جریان مناسب آب برای ماهیان تامین گردد.

۴.۲. دریچه های ورودی استخر- شیار اول به سمت کانال باید به شکل مورب بوده و دارای شبکه توری جهت جلوگیری از ورود موجودات یا اجسام معلق در آب به درون استخرها باشد و شیار دوم بایستی به صورت قائم و به سمت لبه داخلی استخر باشد که با قرار دادن شاندورهای تخته ای میزان آب ورودی به هر استخر را بتوان تنظیم نمود.

۴.۳. دریچه های خروجی استخر- (برعکس دریچه ورودی) شبکه توری در سمت داخل استخر نصب می شود تا از خروج ماهی جلوگیری شود و در سمت خارج استخر باید مجهز به دو قسمت جای شاندور باشد که شاندور اولی جهت هدایت جریان آب از کف به سطح استخر (جهت تخلیه مناسب فضولات و سایر مواد معلق) و شاندور دوم جهت تنظیم ارتفاع مناسب آب در استخرها باشد.

۴.۴. در استخرهای نگهداری ماهی قزل آلا می توان دریچه های خروجی را به نحوی طراحی کرد که آب به صورت سیفونی از کف استخر تخلیه شود. برای این منظور باید از دو زدیف ناودانی نمره پایین متناسب با ظرفیت استخر استفاده شود.

۷. دستگاه های هوادهی :

به منظور تامین اکسیژن مورد نیاز (متناسب با تناژ مزرعه) در موارد اضطراری باید از دستگاه اکسیژن ساز و یا دستگاه های هوادهی دراستخر استفاده نمود .

۸. حصارکشی :

محصور بودن محوطه استقرار استخرها به منظور کنترل ورود و خروج افراد و جلوگیری از ورود حیوانات و افراد متفرقه با نصب علائم اخطار دهنده و تعیین منطقه ممنوعه الزامی است.

۹. موتورخانه : (در مواردی که از آب چاه برای تامین آب استفاده می شود)

موتورخانه بایستی در فاصله مناسب و ترجیحاً خارج از تأسیسات احداث و تمهیدات لازم به منظور جلوگیری از امکان هرگونه نشت و خروج روغن و سایر آلاینده های نفتی از موتورخانه به آب پیرامون در نظر گرفته شده باشد.

ویژگی های منبع آبی :

الف) ویژگی های میکروبی :

➤ حد مجاز کلی فرم :

✓ حد مجاز کلی فرم تام در آب ورودی $10000 \text{ MPN}/100 \text{ ml}$

✓ حد مجاز کلی فرم در آب محل پرورش $100 \text{ MPN}/100 \text{ ml}$

➤ حد مجاز کلی فرم مدفوعی در ۱۰۰ میلی لیتر آب ورودی و محل پرورش باید منفی باشد.

(وجود کلی فرم مدفوعی در آب حاکی از آلودگی آن با فاضلاب انسانی / حیوانی می باشد که از نظر

بهداشت عمومی حائز اهمیت است)

➤ حد مجاز $\text{BOD}_5 = 1 \text{ mg/lit}$ و $\text{COD} = 10 \text{ mg/lit}$ در آب ورودی و محل پرورش می باشد.

ب) ویژگی های فیزیکی :

□ دما : درجه حرارت مناسب برای پرورش قزل آلا ۷ تا ۱۷ درجه سانتی گراد.

□ کدورت : کدورت آب باید کمتر از ۲۰۰ میلی گرم در لیتر باشد.

ضوابط و مقررات صدور پروانه بهداشتی استخرهای مزارع دو منظوره (طرح تیپ / ذخیره)

الف - مدارک مورد نیاز جهت صدور پروانه بهداشتی تاسیس :

۱- تکمیل و ارائه فرم درخواست:

کلیه متقاضیان دریافت پروانه بهداشتی تاسیس باید تقاضای خود را مبنی بر دریافت پروانه بهداشتی تاسیس به همراه طرح مربوط به اداره کل دامپزشکی استان مربوط ارائه و به ثبت برسانند.

۲- مدارک مربوط به مالکیت زمین کشاورزی محل احداث تاسیسات مطابق ضوابط مندرج در کتاب نظام دامداری باشد.

۲.۱. در صورتی که زمین محل احداث تاسیسات متعلق به چند نفر باشد به شرطی پروانه صادر می گردد که وکالت نامه رسمی غیر قابل عزل از سوی سایر مالکین به نام یکی از مالکین حداقل بمدت ۵ سال (فرم شماره ۴ کتاب نظام دامداری) مبنی بر اجازه ایجاد تاسیسات و دریافت پروانه مربوط ارائه یا در قالب شرکت یا شخصیت حقوقی عمل شود.

۲.۲. صدور پروانه بهداشتی برای مراکز متعلق به دولت و یا دستگاه های وابسته به دولت با ارائه گواهی از بالاترین مقام آن دستگاه مبنی بر تأیید مالکیت بلامانع است .

در هر صورت در هر یک از موارد فوق چنانچه بعد از صدور پروانه بهداشتی مورد عدم صحت مالکیت یا تصرف طبق مدارک رسمی به اثبات رسید پروانه مذکور لغو و خسارتهای وارده ناشی از آن به عهده متقاضی خواهد بود.

۳- در صورتی که متقاضی شرکت یا شخصیت حقوقی باشد ارائه اساسنامه شرکت ، روزنامه رسمی ضرورت دارد.

۴ - سایر مدارک مورد نیاز :

۴.۱. تعهد نامه رسمی مالک بر اساس فرم مندرج در کتاب نظام دامداری

۴.۲. موافقت مراجع ذیربط در خصوص تامین آب و برق و تأیید گواهی کیفیت آب از اداره کل دامپزشکی استان و یا سازمان آب منطقه ای

۴.۳. کروکی و آدرس دقیق محل تاسیسات

فرم بازدید از استخرهای مزارع دو منظوره پرورش ماهیان سرد آبی - کشاورزی

برای دریافت تمدید پروانه بهداشتی بهره برداری طرح تیپ طرح ذخیره

نام کارشناس / کارشناسان : ..... تاریخ بازدید: .....

الف (مشخصات مزرعه پرورش ماهی

- نام مزرعه : ..... کد اپیدمیولوژیک (GIS): .....
- شماره و تاریخ اعتبار پروانه بهداشتی بهره برداری: .....
- ظرفیت تولید : ..... تن تعداد استخر پرورش ماهی: .....
- مساحت کل زمین : ..... مترمربع کل مساحت زیربنا: ..... مترمربع
- توضیحات : .....

ب (مشخصات مالک :

- نام شرکت: ..... شماره ثبت شرکت : .....
- نام خانوادگی مالک / مدیرعامل شرکت : ..... شماره شناسنامه: ..... صادره از : .....
- آدرس دفتر کار : .....
- تلفن : ..... نمابر : .....

ج (مسئول فنی بهداشتی: دارد ندارد

- نام و نام خانوادگی : ..... مدرک تحصیلی: .....
- شماره پروانه اشتغال : ..... تاریخ اعتبار پروانه / /

د (موقعیت استقرار مزرعه پرورش ماهی: .....

- فاصله تا نزدیکترین تاسیسات روستا و یا آبادی با ذکر نام : .....
- فاصله تا نزدیکترین تاسیسات اماکن دامی مجاور با ذکر نام : .....
- فاصله تا نزدیکترین واحد صنعتی با ذکر نام : .....
- فاصله تا نزدیکترین واحدهای مشابه با ذکر نام : .....
- فاصله تا نزدیکترین کارگاه های فراوری آبزیان با ذکر نام : .....
- فاصله با حریم جاده اصلی : ..... جاده فرعی : ..... اتوبان : .....
- فاصله با حریم رودخانه : ..... دریا : .....
- منابع تامین آب : چاه قنات چشمه
- منابع تامین برق : شبکه برق ژنراتور
- محوطه اطراف استخرهای پرورش ماهی : آسفالت شنی خاکی